

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Název vzdělávacího materiálu:	Sídelní systémy
Číslo vzdělávacího materiálu:	VY_32_INOVACE_Z.1.19
Autor vzdělávacího materiálu:	PaedDr. Alena Vondráčková
Období, ve kterém byl vzdělávací materiál vytvořen:	1. pololetí školního roku 2013/2014
Vzdělávací oblast:	Člověk a společnost
Vzdělávací obor:	Geografie
Vzdělávací předmět:	Zeměpis
Tematická oblast:	Obyvatelstvo a sídla
Ročník, pro který je vzdělávací materiál určen:	4. ročník vyššího gymnázia

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Anotace:	Výukový materiál pro žáky 4. ročníku gymnázia pro předmět zeměpis, slouží pro interaktivní výklad a samostudium a je doplněn několika problémovými úkoly. Další úkoly jsou formulovány v pracovním listě.
Citace použitých zdrojů:	<p>Mirvald, Stanislav a kol. Geografie – socioekonomická část. SPN – pedagogické nakladatelství a. s., 1998. ISBN 80-7235-008-0. s. 39 - 41</p> <p>Bičík, Ivan a kol. Příroda a lidé Země. Nakladatelství České geografické společnosti s. r. o. Praha, 2004. s. 84 - 94</p> <p>Hanus Martin a kol. Školní atlas dnešního světa. 1. vydání. TERRA, s.r.o. a TERRA –KLUB o. p. s., 2011. ISBN 978-80-902282-6-9</p> <p>http://www.severskelisty.cz/kaleido/kale0037.php</p> <p>http://zpravy.idnes.cz/ostrava-uz-nema-tri-sta-tisic-obyvatel-dhx-/domaci.aspx?c=A121213_1866465_ostrava-zpravy_jog</p>
Vzdělávací materiál vytvořen v rámci projektu Sportovní gymnázium - škola 21. století	

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Citace použitých zdrojů:

<http://www.severskelisty.cz/kaleido/kale0037.php>

<http://byznys.ihned.cz/c1-60279130-nejvetsi-krach-mesta-v-americkych-dejinach-jak-se-detroit-dostal-na-uplne-dno>

Vzdělávací materiál vytvořen v rámci projektu
Sportovní gymnázium - škola 21. století

Sídelní systémy

Sídelní systémy jsou tvořeny jednotlivými sídly a jejich vzájemnými vazbami.

Jejich součástí jsou aglomerace, konurbace a megalopole

Vazby mezi sídly mohou být výrobní, dopravní, obchodní

Jedná se o neustálý tok lidí, zboží, energií, informací

město poskytuje zázemí:

**pracovní příležitosti
úroveň vybavenosti
služby**

zázemí poskytuje městu:

**lidský potenciál
suroviny
zemědělské produkty
rekreaci**

propojení město - zázemí:

dostředivé (dojíždka za prací, službami, kulturou, vzděláním)

odstředivé (vyjíždka za rekreací)

Mezi sídly platí hierarchické (řádovostní) uspořádání

- velikostní rozrůznění sídel (počet obyvatel)
- vztahy podřízenosti a nadřazenosti
(vyplývají z rozsahu funkcí, které sídlo poskytuje svému zázemí)

sídla 1.; 2.; 3. a vyššího řádu

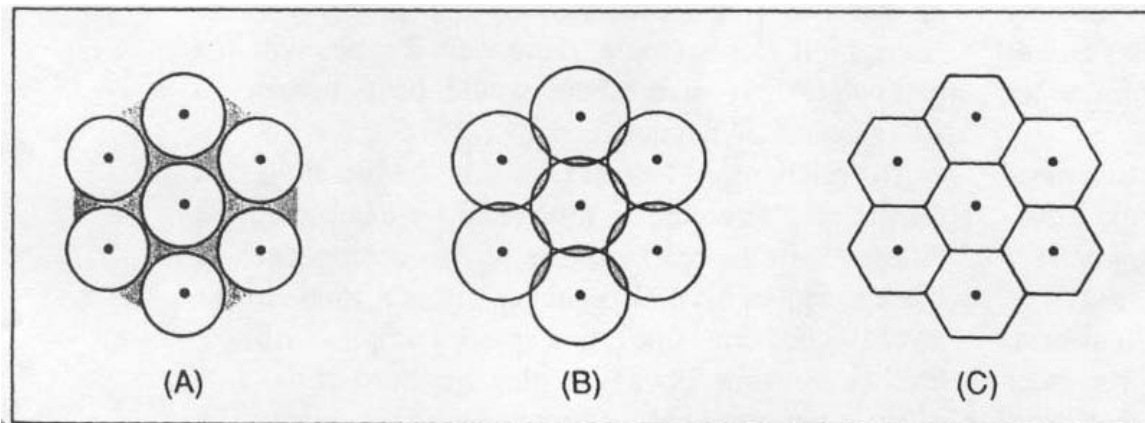
→ sídla středisková

→ sídla nestředisková

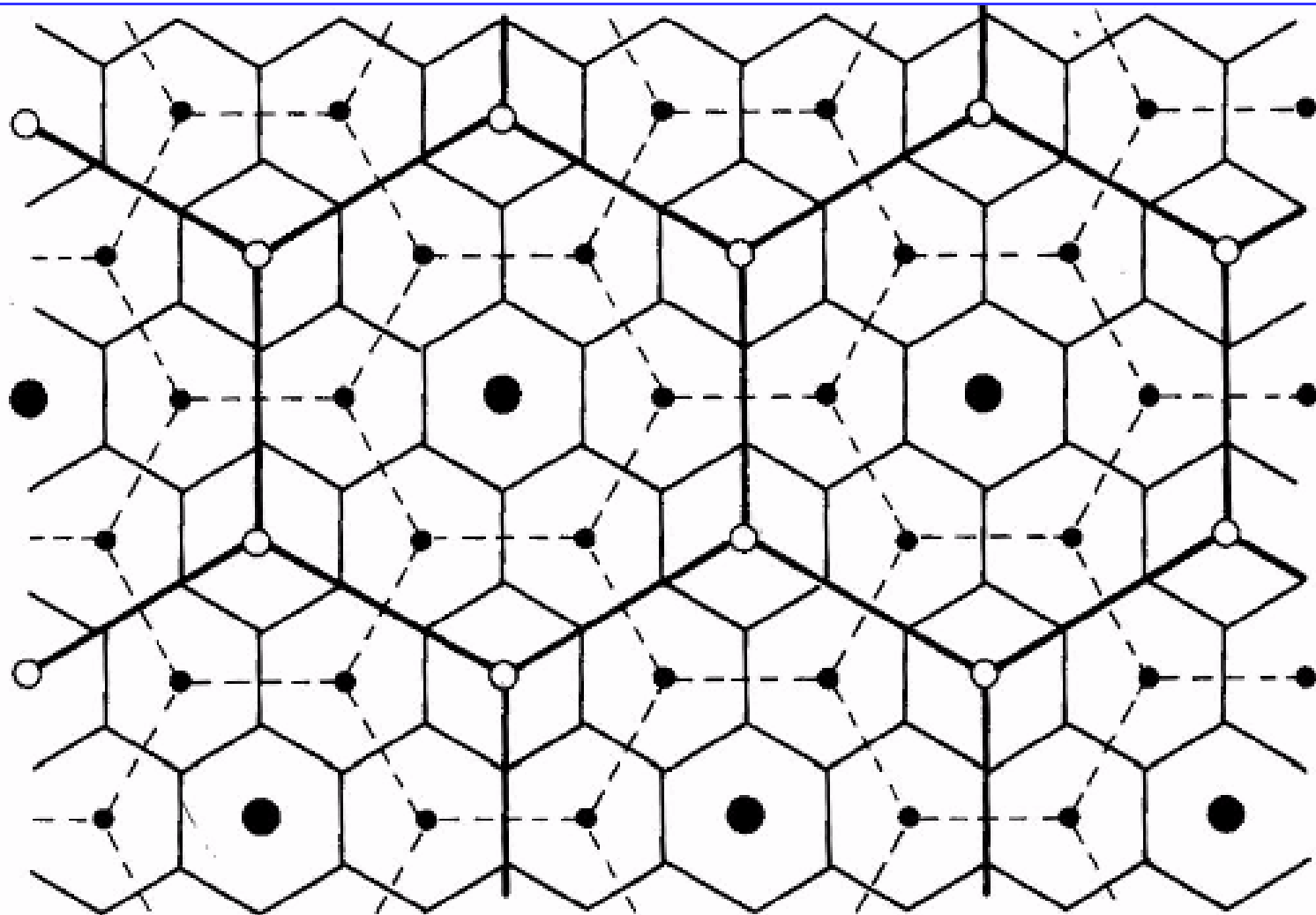
Toto uspořádání popisuje

Christallerova teorie centrálních míst

(anglicky: *Central place theory*)

Šestiúhelníky nabízejí nejlepší rozčlenění území. Kruhy se buď překrývají nebo celé území nevyplní

● A-level Centers
 ○ B-level Centers
 ● C-level Centers

— A-level Market Areas
 - - - B-level Market Areas
 — C-level Market Areas

Sídelní systémy jsou značně stabilní, ale přesto dochází ke změnám

Sídla vznikají, rozvíjejí se i zanikají.

Příčiny zániku: ztráta funkce – vojenské základny, konec těžby, ztráta výhodné dopravní polohy, ... přírodní katastrofa,)

Najdi příklady oslabení vlivu a úpadku nebo naopak období rozmachu některých českých měst a vysvětli jejich příčiny.

Např.: Stříbro, Jihlava, Kutná Hora, Pardubice, Ostrava, Havířov, Habartov, Zlín ...

Oblasti s poklesem počtu obyvatel

Moravskoslezský kraj

	počet obyvatel		podíl na počtu obyv. kraje		přírůstek/úbytek	
	2000	2011	2000	2011	absolutní	relativní
Bruntál	100 598	96 335	7,90%	7,83%	-4 263	-4,24%
Frydek-Místek	210 638	211 835	16,54%	17,21%	1 197	0,57%
Karviná	283 317	263 039	22,25%	21,38%	-20 278	-7,16%
Nový Jičín	154 006	152 221	12,09%	12,37%	-1 785	-1,16%
Opava	177 940	177 158	13,97%	14,40%	-782	-0,44%
Ostrava	347 038	329 946	27,25%	26,81%	-17 092	-4,93%

Poprvé klesl počet obyvatel **Haviřova pod 80 tisíc**. K poslednímu prosincovému datu roku 2011 evidovala havířovská matrika 79 898 obyvatel, což znamená, že **během roku ubylo téměř 1100 občanů**.

Ostrava už není třisetisícovým městem. A dlouhou dobu nebude, pokud vůbec ještě někdy. Podle údajů Českého statistického úřadu klesl počet obyvatel k 1. lednu 2012 na 299 622 lidí a dále klesá. Ještě začátkem devadesátých let měla Ostrava přes 330 tisíc obyvatel a blížila se Brnu.

Vývoj počtu obyvatel Mostu

1869	1880	1980	1900	1910	1921	1930	1950	1961	1970	1980	1991	2001	2012
11 262	18 649	27 292	40 701	48 621	51 272	56 751	46 328	56 857	61 158	61 543	70 670	68 263	66 797

Vývoj počtu obyvatel Chomutova

rok	1702	1811	1843	1880	1900	1921	1930	1950	1970	1991	2004	2008	2013
	1 129	2 967	4 014	11 707	19 813	20 894	33 001	28 848	39 905	53 107	50 176	50 782	49 187

Ze světa:

Ruský sever vymírá, opouštějí ho desetitisíce dříve protěžovaných obyvatel.

Murmansk, největší město v Arktickém kruhu, se začíná vyliďňovat stejně jako Archangelsk a další města severu. Kolaps řízené ekonomiky vyhání obyvatelstvo na jih do teplejších domů a za lepšími pracovními příležitostmi. Někteří míří do Skandinávie.

Před deseti lety byla hranice mezi norským městem Kirkenes a Ruskem hranicí studené války. Očekává se, že letos ji překročí 100 000 lidí. Místní Norky, tradičně méně než jejich partneři zamilované do drsného arktického života se šesti týdny naprosté tmy každou zimu, odcházejí do Osla. Jejich místa zaujímají Rusky, a přispívají tak k růstu počtu národnostně smíšených manželství ve Finnmarku, nejsevernější norské provincii.

Celkový počet obyvatelstva Detroitu v letech 1950 - 2010 klesl o více než 60%: z 1 849 568 na 713 777).

V roce 1930 bylo obyvatelstvo Detroitu z 92% bílé. V roce 2010 již běloši tvořili jen 10,6%. V Detroitu se pravděpodobně významně projevil fenomén známý jako **bílý útěk** - čím více černochoů do města přicházelo, tím více se bílé obyvatelstvo stahovalo pryč.

Závěr:

- **Sídelní systémy jsou tvořeny jednotlivými sídly a jejich vzájemnými vazbami.**
- **Jejich hierarchické (řádovostní) uspořádání nejlépe popisuje**
- **Christallerova teorie centrálních míst.**
- **Sídelní systémy se vyvíjí. Sídla vznikají, rozvíjejí se i zanikají.**
- **Město a zázemí jsou propojeny vazbami**
dostředivými (dojížd'ka za prací, službami, kulturou, vzděláním)
odstředivými (vyjížd'ka za rekreací)

KONEC